

folkloru i o njegovu odnosu prema folkloru odraslih. U drugom dijelu opsežno i sistematski obrađuje žive verbalne oblike dječjeg folkloru u Šleskoj, kakav je bio u godinama istraživanja i za koji autorica smatra da prelazi granice Šleske, odnosno da se ne razlikuje od dječjeg folkloru cijele Poljske. Mnoštvo živih verbalnih oblika dječjeg folkloru u Šleskoj kreće se u rasponu između tradicijskih sadržaja i onih najnovijih, nastalih pod utjecajem suvremenih masovnih medija. U trećem dijelu autorica piše o izvorima dječjeg repertoara: obiteljskom krugu, utjecaju masovnih medija i krugu vršnjaka. Autorica je pokazala poznavanje svjetskih dostignuća folkloristike u domeni dječjeg folkloru, ali i drugih relevantnih područja i disciplina.

Zorica Rajković

Lea Virtanen, Children's Lore, »Studia Fennica« 22, Review of Finnish Linguistics and Ethnology, Helsinki 1978, 100 str. i 4 table.

Na osnovi dvije ranije objavljene knjige i više članaka nastao je ovaj rad finske autorice, koji je preveden na engleski i objavljen u poznatoj ediciji »Studia Fennica«. Predmet istraživanja je živ folklor finske školske djece, odnosno sve one pojave i oblici koji čine dječji svijet drugačijim od svijeta odraslih: dječje igre, verbalni folklor, tajni jezici, dječje norme ponašanja, magija i vjerovanja i drugo. Sve te sadržaje autorica naziva »dječjim tradicijama«, smatrajući da dječje grupe, koje djeca formiraju da bi se igrala, imaju »svoje vlastite usmene tradicije koje su još aktivne i koje se dalje razvijaju, usprkos sve većoj urbanizaciji« (str. 9). Grada, koja čini bazu ovog rada, prikupljena je velikom akcijom 1969. godine, a zapravo su je stvorila sama djeca pišući sastave na zadane teme kao što su npr. »Kako sam naučio tajni jezik« ili »Kako počinje

igra«. U toj akciji, provedenoj na finskim školama, sudjelovalo je 30.000 djece i omladine. L. Virtanen podjednako govori o »dječjim tradicijama« kad se radi o finskom gradu ili selu, odnosno o izoliranim udaljenim gospodarstvima; štoviše, ona smatra da finski dječji folklor može poslužiti kao primjer suvremenog evropskog dječjeg folkloru, odnosno da ima iste značajke kao i dječji folklor drugdje u Evropi.

Zorica Rajković

Richard Wolfram, Brauchtum und Volksglaube in der Gottsche, Veröffentlichungen des Österreichischen Museums für Volkskunde, Band 19, Wien 1980, 247 str.

Knjiga znanega dunajkega etnologa, ki ga poznamo kot razgledanega raziskovalca ljudskih plesov, bi morda ne vzbudila pri nas posebne pozornosti, da ne obravnava območja, ki je v zvezi tudi s slovenskim ljudskim izročilom, namreč nekdanji nemški »jezikovni otok« Kočevsko na Dolenjskem. Po vsebini delo ni novo, saj obsega deset avtorjevih razprav, objavljenih v letih 1955—1977, kot priznava sam na začetku predgovora. Seveda je moral razprave za to knjižno objavo ustrezno prirediti in dopolniti. Knjigo je namenil za svoj prispevek k proslavi 650-letnice naselitve Nemcev na Kočevskem, ki jo praznujejo prav letos. »Otok« je prenehal obstajati leta 1941, ko so se Kočevarji izselili, najprej na Štajersko, na domačije izgnanih Slovencev, po koncu vojne pa od tam v Avstrijo in naprej v Ameriko.

Kočevsko je nemški etnologiji veljalo zmeraj kot odročno območje, kjer se je ohranilo dosti starinskega, in je bilo zato za raziskovalce posebno mikavno. Avtor sam je obiskal nekaj kočevskih vasi šele tik pred izselitvijo 1941, potem pa zapisoval 1953 med Kočevarji v avstrijskih begunskih taboriščih oz. v 70. letih na vsakoletnih »Kočevskih ted-

nih« blizu Celovca, kamor so se vračali kočevski izseljenci celo iz Kanade, Združenih držav in Avstralije. Pred njim so kočevsko izročilo kajpak zapisovali že drugi, zlasti domačin učitelj W. Tschinkel in praški germanist A. Hauffen, ki sta svoje zapiske tudi objavila (W. Tschinkel, **Gottscheer Volkstum**, Gottschee 1931; A. Hauffen, **Die deutsche Sprachinsel Gottschee**, Graz 1895), medtem ko je zbirka ljudskih pesmi H. Tschinkla ostala v rokopisu in jo je začel izdajati šele Deutsches Volksliedarchiv v Freiburgu (**Gottscheer Volkslieder**, Gesamtausgabe. Auf Grund der Sammlung von Hans Tschinkel... hrsg. von R. W. Brednich, Z. Kumer und W. Suppan. Mainz, I. 1969, II. 1972). O kočevskem izročilu je nasploh precej literature in je škoda, da je avtor navaja le sproti v opombah pod črto, ne pa tudi v posebnem seznamu.

Knjiga obsega 15 poglavij: 1. Kočevarji in njihove življenjske razmere; 2. Blagoslov polja in šege za rast; 3. Kmečko delo; 4. Kočevsko ljudsko verovanje v rojenice; 5. Začetek življenja, rojstvo in otroštvo; 6. Fantovščina; 7. Petje na Kočevskem; 8. Ljudski plesi na Kočevskem; 9. Ženitovanjske navade; 10. Konec življenja, smrt, pogreb, skrb za dušo; 11. Pustne navade; 12. Velikonočne navade; 13. Pomlad, poletje; 14. Kresne navade; 15. Božične navade.

V prvem poglavju govori avtor o Kočevskem najprej z geografskega vidika, nato o gospodarstvu, o krošnjarstvu kot dodatnem zaslužku ter o trgovanju in domači obrti. Podatke je zajemal iz zadevne literature od najstarejših dob (navaja tudi Valvasorja) do danes, kajpak nemške. **Kočevski zbornik** (Ljubljana 1939) mu že zaradi jezika ni bil dostopen, razen tega v marsičem nasprotuje izjavam kočevskih in nemških avtorjev, ki hočejo npr. vedeti, da so se Kočevarji po prvi svetovni vojni znašli »pod pritiskom močnih raznarodovalnih prizadevanj«, kar pa ne drži, saj vemo, da so bili na mnogih šolah po Kočev-

skem nemški oddelki, da so imeli Kočevarji svoja društva, izdajali časopis ipd.

Vsa naslednja poglavja prinašajo etnološke podatke. Na začetku vsakega je kratek uvod, na koncu pa povzetek in primerjave z izročilom drugih narodov. Avtor se povsod sklicuje na doslej objavljeno literaturo in izjave domačinov, ki jih deloma navaja dobesedno. V povzetku upošteva slovensko izročilo, včasih hrvaško, kolikor je bilo objavljeno, pa tudi ustno sporočilo strokovnih kolegov (npr. Kureta, Ložarjeve, Gavazzija). Potrudil se je, da bi bil objektiv in se ni pomišljal priznati, da so kakšni pojavi na Kočevskem sorodni slovenskim ali celo od slovenskih sosedov prevzeti, čeprav seveda raje išče zvezo z drugim nemškim oz. splošnoevropskim izročilom. V pesemsko oz. glasbeno izročilo se posebej ne spušča, ker se sklicuje na prej omenjeno izdajo, le tu in tam objavi kakšno pesem za zgled. Za ponazoritev razširjenosti nekaterih pojavov dodaja poročilom zemljevid Kočevskega z vrisanimi simboli. Škoda, da v knjigi ni tudi navadnega zemljevida ozemlja z imeni krajev, ker bi bralec marsikakšne zveze ali odvisnosti lažje razumel, če bi poznal lego vasi, saj je Kočevsko — čeprav majhno ozemlje — pokrajinsko vendar različno in celo razdeljeno na manjša območja.

Knjiga je lep prispevek etnološki znanosti in pomembna tudi za Slovence, s katerimi so bili Kočevarji šeststo let sosedje in vse do nastopa nacizma med njimi ni bilo trenj. Vplivi so se prelivali v obe smeri, kar zdaj znova priznava nemška etnologija in so pokazale tudi nekatere slovenske raziskave posameznih pesmi. Želeti bi bilo da bi se kdo lotil še drugih poglavij kočevskega izročila, dokler še živi rod, ki je bil do vojne tam naseljen, saj je za pravilo presojanje današnje podobe Kočevskega nujno treba poznati tudi preteklost tega območja.

Zmaga Kumer